

Verbijstering en schaamte

De Nederlandse bisschoppen geven de voorkeur aan een “breed, extern en onafhankelijk onderzoek” naar het seksueel misbruik in kerkelijke instellingen, zo meldde de Nederlandse Bisschoppenconferentie na haar vergadering op 9 maart in Zeist [zie vorig nummer van *rkkerk.nl*]. Enkele reacties van bisschoppen en religieuzen.

De bisschoppen schrijven in hun communiqué, dat na overleg met de KNR tot stand is gekomen, dat iedere vorm van seksueel misbruik haaks staat op het evangelie en de waardigheid van de menselijke persoon: “Het is een pijnlijke constatering en een te belijden zonde dat het aan zorgvuldige omgang met kinderen en jongeren met name halverwege de vorige eeuw bij een aantal priesters en religieuzen heeft ontbroken”. Aan de slachtoffers van misbruik binnen katholieke internaten bieden religieuzen en bisschoppen “hun diep gevoelde medeleven en excuses aan.” Oud-minister Wim Deetman is door de Nederlandse bisschoppen aangesteld om een commissie te begeleiden die de komende tijd zal werken aan het opzetten van het onderzoek naar het seksueel misbruik in kerkelijke instellingen. Om ‘optimale medewerking aan het onderzoek te garanderen’, heeft de bisschoppenconferentie mgr. Gerard de Korte, bisschop van Groningen-Leeuwarden, gevraagd om referent en woordvoerder te zijn. Vanuit de KNR zal secretaris-generaal Patrick Chatelion Counet die rol op zich nemen.

De protestantse CDA-politicus Wim Deetman was minister van Onderwijs in de kabinetten Lubbers I en II, voorzitter van de Tweede Kamer, en vanaf 1996 burgemeester van Den Haag. Sinds 2008 is hij lid van de Raad van State. Deetman is in de kerkelijke wereld bekend als voorzitter van het dagelijks bestuur van het Interkerkelijk Contact in Overheids-

Ontmoeting van de bisschoppen met de pers in Zeist op 9 maart (foto: Louis Runhaar/RKK)

zaken (CIO), waar 29 kerkgenootschappen in Nederland bij aangesloten zijn. Het CIO behartigt namens die kerken de gemeenschappelijke belangen op het raakvlak van Kerk en samenleving.

Enkele dagen na de verklaring van de bisschoppen kondigde mgr. G. de Korte van het bisdom Groningen-Leeuwarden op zondagavond 14 maart in *RKK Kruispunt TV* aan dat er extra menskracht beschikbaar komt bij het meldpuntnummer van Hulp & Recht. Inmiddels zijn daar ruim 1100 reacties betreffende misbruik binnengekomen. De staf is uitgebreid.

Bisschoppen

Bisschop Frans Wiertz van Roermond sprak zich in zijn column op de website van het bisdom Roermond uit over het misbruik in instellingen van de Kerk. Hij spreekt over gevoelens van verbijstering, woede en schaamte bij de recente berichten over misbruik. Met het oog op de zware last van veel slachtoffers vraagt hij zich af of een excuus, hoe welgemeend ook, wel genoeg is. Het onafhankelijke onderzoek naar de misbruikzaken noemt de Roermondse bisschop “wezensnodzakelijk”.

Bisschop Van den Hende heeft pastorale beroepskrachten in het bisdom van Breda “met nadruk” uitgenodigd voor een bijeenkomst in het bisschopshuis in maart. Tijdens deze bijeenkomst zal onder meer informatie worden gegeven over de procedure van Hulp & Recht als de instantie waar seksueel misbruik in de Kerk gemeld kan worden.

In de parochies van het bisdom Haar-

lem-Amsterdam werd in het weekend van 13 en 14 maart tijdens de eucharistieviering een brief voorgelezen van bisschop Jos Punt. Daarin schrijft de bisschop zich ‘geschokt en beschaamd’ te voelen. “Wij moeten onderkennen dat er structureel ern-

“Wij geven hun de volle erkenning van de levenslange geestelijke wonden die hun zijn toegebracht.”

stige fouten hebben gezeten in het toenmalige opvoedingssysteem. De grote afstand tussen leraar en leerling, de geringe controle en het verregaand ontbreken van sensibiliteit voor deze gevaren, heeft het mogelijk gemaakt dat een – weliswaar kleine – groep paters, broeders en zusters met een verstoorde seksualiteit, jarenlang toch vele slachtoffers heeft kunnen maken, en kinderen voor hun leven heeft getekend.”

Hij benadrukt dat de aandacht nu eerst naar de slachtoffers moet uitgaan. “In het bijzonder naar degenen van wie het leed nooit door de Kerk is gezien en erkend en waarbij de ouders al zijn overleden. Wij geven hun de volle erkenning van de levenslange geestelijke wonden die hun zijn toegebracht. De Kerk draagt de schuld hiervoor in zijn geheel.”

Mgr. Punt vindt het terecht dat de verontwaardiging in de samenleving allereerst naar de katholieke Kerk uitgaat en naar deze “zwarte bladzijde” uit haar geschiedenis. “Maar daarbij mag men de ogen niet sluiten voor

wat er vandaag gebeurt in de hele samenleving. Kindermisbruik is in onze tijd een maatschappelijk drama geworden met een enorme omvang. Elk jaar zijn er in Nederland duizenden klachten. Men vermoedt dat het slechts het topje van de ijsberg is. Ook

al deze slachtoffers hebben er recht op dat hun leed wordt gezien en hun stem gehoord”, aldus de bisschop van

Haarlem-Amsterdam.

Het celibaat noemt hij geen beslissende factor in de verhalen van het seksueel misbruik. “Niettemin hebben wij ons voorgenomen om bij de toelating tot het gewijde ambt nog sterker te laten toetsen of kandidaten de geestelijke en affectieve rijpheid bezitten om het celibaat op zich te kunnen nemen.”

Ook de bisschop van Groningen-Leeuwarden, mgr. G. de Korte, schreef een brief over het seksueel misbruik aan alle pastorale beroepskrachten in het bisdom met het verzoek deze onder de aandacht van de parochianen te brengen. Hij stelde daarin onder meer: “Mensen voelen boosheid en verwarring. Kinderen die juist bij paters, andere priesters en religieuzen veilig zouden moeten zijn, blijken in hun integriteit te zijn aangetast. Dit roept diepe gevoelens van plaatsvervangende schaamte op.” De bisschop schreef blij te zijn dat oud-minister Deetman bereid is om als informateur van de onderzoekscommissie op te treden en zei te

rekenen op een gedegen historisch, sociologisch en juridisch onderzoek. “De onderzoekscommissie – aldus De Korte – zal de bisschoppen en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) adviezen geven om de slachtoffers verder recht te doen en de daders zo mogelijk te straffen. Tenslotte zal de commissie onze geloofsgemeenschap helpen om misbruik vandaag en morgen te voorkomen.” Verder schrijft de bisschop over signalen uit de parochies. “Veel parochianen zijn verdrietig. Het nieuws over seksueel misbruik zien zij in een reeks van

negatief nieuws over de Kerk. Het maakt sommigen onzeker en heeft op anderen een demotiverend effect. Er zijn zelfs gelovigen die zich oprecht afvragen of zij nog wel bij onze geloofsgemeenschap willen horen. Maar ik hoor uit de parochies ook andere geluiden. Er zijn gelovigen die zich ergeren aan de eenzijdige aandacht in de media, alsof seksueel misbruik alleen binnen onze Kerk heeft plaats gevonden en plaatsvindt. Ik kan deze reactie goed begrijpen maar acht ze op dit moment weinig gelukkig. Helaas vindt er overal in de

samenleving misbruik plaats. In de wereld van de sport, de gezondheidszorg, het onderwijs en, niet in de laatste plaats, in het gezin. Een goed totaaloverzicht plaatst het misbruik binnen de Kerk in verleden en heden in het juiste perspectief. Toch meen ik dat wij als katholieken op dit moment vooral eerlijk naar ons zelf moeten kijken. Het vuil in de straat van een ander maakt onze straat immers niet minder vuil. De onderzoekscommissie zal de aard en de omvang van het vuil moeten vaststellen. Een grondige zuivering is de enige vruchtbare reactie.” Mgr. De Korte concludeert: “Juist door een open en transparante houding tonen wij dat de geloofsgemeenschap bereid is tot zuivering. Niet voor niets spreekt het Tweede Vaticaanse Concilie over de noodzaak van een voortdurende zuivering van de Kerk. Zo kan de huidige crisis uiteindelijk heilzaam zijn voor de toekomst.”

Verklaring drs. W. Deetman

Tijdens een persconferentie in Nieuwspoor te Den Haag heeft drs. W. J. Deetman op 12 maart het volgende laten weten: “Op verzoek van de Nederlandse Bisschoppenconferentie en de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR) zal ik de komende weken voorbereidende werkzaamheden verrichten met het oog op een onafhankelijk onderzoek naar vermeende praktijken van seksueel misbruik in de katholieke Kerk.

Mijn werkzaamheden richten zich op de volgende doelen:

- het formuleren van de onderzoeksvragen;
- het vaststellen van onderzoeksmethoden en -velden;
- de bemensing van de uiteindelijke onderzoekscommissie;
- het vaststellen van een tijdslijn;
- het waarborgen van een onafhankelijk, zorgvuldig en transparant onderzoek.

Om deze doelen te bereiken zal ik een beroep doen op externe expertise. De voorbije dagen hebben meerdere mensen die expertise reeds aangeboden. Dat is begrijpelijk, maar allermindst bepalend voor de keuzes die gemaakt zullen worden. Ook in deze fase zal onafhankelijk geopereerd worden.

Naar verwachting kan ik mijn werkzaamheden in 6 tot 8 weken afronden. Tot die tijd worden geen verdere mededelingen aan de pers gedaan. Mensen die in verband met het aanstaande onderzoek met mij in contact willen komen, kunnen zich schriftelijk wenden tot het secretariaat via tijdelijk adres: onderzoekrk@gmail.com

Religieuzen willen de waarheid

De meeste religieuzen in Nederland willen dat de waarheid wat betreft het seksueel misbruik in rk-instellingen boven tafel komt, zo zei prof. Patrick Chatelion Counet, secretaris-generaal van de Konferentie Nederlandse Religieuzen (KNR), op 14 maart in een interview met *KatholiekNederland*. “De opeenhoping van meldingen is verbijsterend, zegt de KNR-secretaris. Maar die verbijstering mag niet ten koste gaan van nuances. Daarbij dient men de moeilijke vragen niet uit de weg te gaan.” De moeilijke vragen zijn volgens hem: “Wat wisten de bestuurlijk verantwoordelijken destijds

P. Chatelion Counet tijdens het persmoment in Zeist, 9 maart (foto: Louis Runhaar/RKK)

van de gevallen? Heeft men de strafrechter ingeschakeld? Welke disciplinaire straffen heeft men zelf genomen? En hoe was dat op elkaar afgestemd? De openheid in deze vragen, de brede opdracht aan de onderzoekscommissie en de vrijheid die men krijgt dit te onderzoeken, zullen het imago van de religieuzen oppoetsen. Enkelen zullen misschien bang zijn voor de waarheid. De meeste religieuzen daarentegen eisen de waarheid.”

Over de rol van het celibaat in deze kwestie zei Chatelion: “Het celibaat zou een van de factoren kunnen zijn, die hierin een rol spelen, maar gezien het feit dat seksueel misbruik ook in niet-celibataire contexten voorkomt, moeten we con-

cluderen dat de suggestie van een monocausaal verband hier misleidend is. Maar de vraag naar oorzaken en omstandigheden van het seksueel misbruik is inderdaad van groot belang.”

De Nederlandse dominicanen reageerden op 15 maart op de ophef over seksueel misbruik binnen rooms-

“Het vuil in de straat van een ander maakt onze straat immers niet minder vuil.”

katholieke instellingen. Zij schrijven mee te leven met de slachtoffers en andere betrokkenen. Daarbij hopen zij dat het onderzoek “openheid biedt om over lang verzwegen geheimen vrijuit te kunnen spreken” en helend

zal werken voor zowel slachtoffers als daders, alsook voor de gehele Kerk. De dominicanen schrijven dat zij delen in de pijn van de “terechte, maar soms ook ongenueanceerde aanvallen” op de rk Kerk. Daarom roepen zij op om niet alleen te kijken naar de schaduwkanten van de Kerk. Onder meer omdat dit geen recht doet aan de mannen en vrouwen die hun leven in dienst hebben gesteld van de zending van hun orde of congregatie, door het woord te verkondigen, jongeren te onderwijzen, kinderen op te vangen en zieken te verzorgen. •

[Slachtoffers van seksueel misbruik in katholieke instellingen kunnen bellen op doordeweekse dagen van 10-17 uur op het meldpuntnummer van Hulp & Recht: 0900-8998411.](#)